
Handling 2025 nr 33

Yttrande över motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Till Göteborgs kommunfullmäktige

Kommunstyrelsens förslag

Kommunstyrelsen föreslår att kommunfullmäktige beslutar:

Den av Jessica Blixt och Martin Wannholt väckta motionen avslås.

Vid behandlingen av ärendet i kommunstyrelsen förekom skiljaktiga meningar:

Martin Wannholt (D) yrkade bifall till yrkande från D, M, L och KD den 20 februari 2025.

Jörgen Fogelklou (SD) yrkade bifall till yrkande från SD den 21 februari 2025.

Ordföranden Jonas Attenius (S) yrkade att motionen skulle avstyrkas och avslag på övriga yrkanden.

Kommunstyrelsen beslutade utan omröstning att avstyrka motionen.

Representanterna från S, V och MP antecknade som yttrande en skrivelse från den 25 februari 2025.

Göteborg den 26 februari 2025
Göteborgs kommunstyrelse

Jonas Attenius

Lina Isaksson

Yttrande angående – Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Att barn och unga uppträder våldsamt är allvarligt, för de själva och för omgivningen. Insatser behöver sättas in tidigt och involvera familj och skola. Ofta behövs även insatser från barn- och ungdomspsykiatri och andra behandlande aktörer. Motionärernas förslag bidrar inte till att lösa och förebygga problemen, utan ger bara en kortsiktig och dyr hantering av problemens effekter.

Redan idag finns flera möjligheter att placera elever i särskilda undervisningsgrupper, dessa byggs nu ut för att finnas lokalt på alla skolor. Under förra året startade stadens första resursskola upp och under innevarande år öppnas två till. Till dessa skolor ansöker vårdnadshavare om plats för barn som har mycket stora behov av särskilt stöd. För akuta händelser i skolan har läraren rätt att utvisa elever och rektor kan besluta om avstängning eller om tillfällig placering på Elevator. Det är bra att dessa åtgärder finns att tillgå för att hantera akuta situationer och för att skydda andra elever i skolan, men de löser inte utmaningarna i grunden.

Att utreda och införa en ny skolform är inte en kommunal angelägenhet utan en fråga för den nationella nivån. Remissinstansernas avslår motionen och vi delar deras bedömning att prioritera insatser inom den vanliga verksamheten och genom samverkan med socialtjänst, polis och andra aktörer.

Under det rödgröna styret har skolsociala team startats upp ute på skolorna och arbetet med Skolan som arena och för en drogfri skola har förstärkts. Som remissinstanserna skriver är det en grundläggande rättighet för barn att vara i skolan och det är också helt centralt för deras sociala utveckling. Att placera utåtagerande elever tillsammans skulle sannolikt bara förstärka deras negativa beteende och leda till värre följder för samhället på sikt.

Yrkande

2025-02-21

Nr (SLK-2024-00821)

Yrkande angående – Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Kommunstyrelsen får i uppdrag att genomföra en kartläggning av omfattningen av elever som idag utgör ett hot mot säkerheten för andra, de specifika risker och incidenter som kräver särskilda åtgärder samt en omvärldsanalys över hur andra kommuner har hanterat liknande situationer.
2. Motionen anses besvarad.

Yrkandet

Elever som utgör ett hot mot andra elever och skolpersonal ska inte kunna återgå till den ordinarie skolmiljön efter kortvariga disciplinåtgärder.

Sverigedemokraterna anser att nuvarande system är otillräckligt och att Sverige behöver införa särskilda pliktskolor för dessa elever. Det är dock främst en nationell fråga.

På riksnivå driver Sverigedemokraterna en politik som syftar till att ge skolor starkare verktyg för att omedelbart omplacera våldsamma elever, samt att tydliggöra föräldrars ansvar för sina barns uppförande.

För att hantera elever med allvarliga beteendeproblem och hög våldsbenägenhet behöver särskilda pliktskolor inrättas, där en tydlig disciplin och struktur präglar verksamheten. Personalen i dessa skolor ska naturligtvis uppfylla de kriterier som krävs för att hantera dessa utmaningar.

Det är nödvändigt att skärpa lagstiftningen så att skolledningen får det stöd som krävs för att omedelbart omplacera våldsamma elever och upprätthålla en trygg lärmiljö. Skollagen bör förtydligas för att stärka skolans befogenheter, samtidigt som vårdnadshavares ansvar tydliggörs, så att de kan hållas ansvariga vid upprepade disciplinproblem.

Skolan ska vara en plats för kunskap och bildning där tydliga regler och disciplin råder. Det eskalerande våldet och hoten i svenska skolor är ett allvarligt samhällsproblem, och Sverigedemokraterna arbetar aktivt för kraftfulla och långsiktiga lösningar genom vår politik på nationell nivå.

Yrkande

Demokraterna, Moderaterna, Liberalerna,
Kristdemokraterna

2025-02-20

19

Yrkande angående – Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Förslag till beslut

I kommunstyrelsen och kommunfullmäktige:

1. Motionen bifalles

Yrkandet

Alla elever har rätt till en trygg och säker skolgång, och skollagen fastslår att undervisningen ska präglas av trygghet och studiero. Det innebär både en skyldighet att skydda de elever som riskerar att utsättas för hot och våld och ett ansvar att ge rätt stöd till de elever som behöver andra undervisningsformer för att kunna tillgodogöra sig sin skolgång. Att erbjuda dessa elever en anpassad undervisningsmiljö handlar inte om exkludering, utan om att säkerställa att alla elever ges möjlighet att utvecklas i en trygg och fungerande lärmiljö.

Remissinstanserna bekräftar att det finns elever i Göteborgs skolor vars närvaro innebär en direkt säkerhetsrisk för andra elever och skolpersonal. Det handlar inte enbart om elever med utåtagerande beteende, utan även om elever som har begått grova brott, såsom våldsbrott och sexualbrott, eller har kopplingar till kriminella nätverk. I dessa fall räcker inte dagens åtgärder till. Elevator erbjuder en tillfällig lösning, men när eleverna återvänder till den ordinarie skolmiljön kvarstår ofta riskerna, och skolorna får hantera situationen genom kostsamma särlösningar.

I praktiken innebär detta att rektorer tvingas använda resurser för att ordna undervisning i externa lokaler för elever som av säkerhetsskäl inte kan vara kvar i skolans lokaler. Dessa individuella lösningar saknar en tydlig struktur och riskerar att både bli ineffektiva och belasta skolans ekonomi på ett sätt som drabbar hela verksamheten. Trots att remissinstanserna lyfter vikten av samverkan mellan skola, socialtjänst och rättsvårdande myndigheter, avfärdas behovet av att utreda fler alternativa lösningar. Detta är en motsägelsefull hållning. Att utreda hur andra kommuner hanterar dessa frågor, och vilka arbetssätt som har visat sig framgångsrika, borde vara en självklar del i arbetet med att utveckla skolans trygghetsarbete.

Att placera elever i alternativa undervisningsformer måste ske med barnens bästa i fokus och med stöd av evidensbaserade metoder. En utredning bör därför analysera hur Göteborgs Stad kan säkerställa både trygghet och studiero för alla elever och samtidigt tillgodose skolplikten på ett rättssäkert och pedagogiskt hållbart sätt. Göteborgs Stad har ett ansvar att garantera trygghet och studiero i skolan. Att utreda alternativa lösningar är ett steg i rätt riktning för att uppnå detta mål. Därför bifaller vi motionen.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-01-20

Ärendenummer SLK-2024-00821

Handläggare

Charlotta Bjerhem

Telefon: 031-368 05 88

E-post: charlotta.bjerhem@stadshuset.goteborg.se

Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Motionen

Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) föreslår att kommunfullmäktige beslutar ge grundskolenämnden i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra. Motionärerna menar att nuvarande ordning där elever som utgör ett hot mot andras säkerhet kan stängas av ett fåtal dagar eller vistas på Elevator i upp till tjugo dagar inte är tillräcklig.

Remissinstanser

Motionen har remitterats för yttrande till grundskolenämnden samt socialnämnderna Nordost och Sydväst. Remissinstansernas beslut redovisas i nedanstående tabell. Remissyttrandena i sin helhet finns som bilagor till detta tjänsteutlåtande.

Remissinstans	Beslut
Grundskolenämnden	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande D, M, L med instämmande av KD Omröstning Protokollsanteckning
Socialnämnd Nordost	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande D Yttrande D Omröstning
Socialnämnd Sydväst	Avstyrker Översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande. Yrkande från M, D och KD med instämmande av L

Remissinstansernas överväganden

Grundskolenämnden menar att det finns utmaningar när elever utgör en säkerhetsrisk för andra i skolan, men att det genomförs insatser utifrån tillgängliga verktyg och de ramar som nuvarande lagstiftning sätter upp. Skollagen anger de disciplinära åtgärder som är möjliga att tillämpa. Bland annat får en tillfällig omplacering ske i högst fyra veckor. Huvudmannen kan själv inte inrätta andra åtgärder än de som finns angivna i skollagen.

En fungerande skolgång i ordinarie skolverksamhet är, enligt grundskolenämnden, den viktigaste brottsförebyggande åtgärden. Främjande, förebyggande och åtgärdande insatser inom denna verksamhet är att föredra framgång exkluderande åtgärder. En långvarig placering av elever med negativa beteenden utanför ordinarie undervisningsmiljö kan ha negativa konsekvenser. Det är viktigt att bevara och vidareutveckla samarbetet mellan skolan och andra relevanta aktörer så som socialtjänst och polis. Flera nya samverkansinitiativ har påbörjats. Vidare är det viktigt att följa pågående utvecklingsarbete liksom förslag på nationell nivå angående elevers trygghet i skolan.

Socialnämnderna Nordost och Sydväst påtalar att frågan är angelägen, och att det pågår samarbete mellan socialtjänst och skola för att förebygga negativa konsekvenser för de barn och unga som är målgrupp för motionärernas förslag. Dialog har förts med grundskoleförvaltningen och bedömningen är att alternativa undervisningslösningar utöver de som redan står till förfogande inte är förenliga med rådande skollagstiftning. Det är viktigt att fortsatt stärka och utveckla de samverkansformer som finns tillsammans med grundskolan för att nå elever och familjer som är i behov av socialtjänstens stöd.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tidiga och samordnade insatser för barn och unga bidrar till deras utveckling och skapar förutsättningar för framtiden. Det bedöms mer kostnadseffektivt att fokusera på förebyggande åtgärder i ett tidigt skede snarare än att senare behöva hantera dyra och tillfälliga lösningar i alternativa undervisningsmiljöer. Förebyggande arbete minskar risken för att problem eskalerar och leder till kostsamma konsekvenser för samhället.

Bedömning ur ekologisk dimension

Stadsledningskontoret har med utgångspunkt från remissinstansernas yttranden inte funnit några särskilda aspekter på förslaget.

Bedömning ur social dimension

Av nämndernas yttranden framgår bland annat att en välfungerande skolgång är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förebygga utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa. Alla elever har rätt till en inkluderande utbildning som stödjer deras individuella utveckling och behov.

Skapandet av alternativa undervisningslösningar för elever med utmanande beteenden måste göras med stor försiktighet och i enlighet med barnets bästa. Disciplinära åtgärder får inte användas som bestraffning. Syftet är att de ska leda till ett ändrat beteende hos eleven och skapa en bättre skolsituation för såväl eleven själv som för övriga elever och personalen. För elever som stör ordningen eller uppvisar olämpligt beteende kan alternativa undervisningslösningar, som omplacering i en särskild undervisningsgrupp

eller på Elevator, säkerställa trygghet och studiero. Dessa anpassade miljöer och resurser ger eleverna stöd för att främja deras utveckling och minska risken för ytterligare problem i den ordinarie skolmiljön.

Jonas Kinnander

Direktör Ärende och utredning

Eva Hessman

Stadsdirektör

Bilagor som utgör beslutsunderlag

1. Motionen
2. Grundskolenämndens handlingar 2024-12-17 § 231
3. Socialnämnd Nordost handlingar 2024-12-17 § 415
4. Socialnämnd Sydväst handlingar 2024-12-18 § 268

Handling 2024 nr 154

Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Alla elever i Göteborg har rätt till en trygg och säker skolgång, och skolplikten är en grundläggande rättighet och skyldighet. Enligt skollagen (5 kap 3§) ska alla elever tillförsäkras en skolmiljö där utbildningen präglas av trygghet och undervisningen av studiero. Den kräver att Göteborg Stad tar ansvar och gör sitt yttersta för att säkerställa en trygg och säker miljö i skolan. Samtidigt finns idag ett ökat antal elever vars beteenden medför hot mot andras säkerhet. Det innefattar bland annat elever som begått grova brott, som sexualbrott eller misshandel, eller som har kopplingar till kriminella nätverk. Dessa elever besitter ett betydande våldskapital och medför att andra elever, personal och rektor blir utsatta för kränkningar, hot och våld — direkt eller via ombud.

Den nuvarande ordningen är inte tillräcklig. Elever som utgör ett hot mot andras säkerhet kan endast stängas av några få dagar eller vistas på Elevator i upp till 20 dagar. Efter denna period måste eleverna återgå till en vanlig skolmiljö, vilket ofta tvingar den mottagande skolan att vidta kostsamma och tillfälliga lösningar för att försöka skydda alla inblandade och samtidigt upprätthålla skolplikten. Trots åtgärderna är det svårt att skapa den säkerhet och trygghet som alla andra elever och personal har rätt till och de påverkas inte sällan mycket negativt av situationen.

Därför föreslår vi att en ny hanteringsordning utreds där säkerhet och trygghet säkerställs genom att de elever som utgör ett hot mot andra inte vistas i skolmiljön. Utredningen behöver bland annat omfatta en redovisning av alternativa lösningar för skolundervisning och stöd för dessa elever. Till exempel genom etablering av särskilda utbildningsmiljöer, ökad samverkan med socialtjänst och rättsvårdande myndigheter, möjligheten att använda digitala lärplattformar och distansundervisning. De ekonomiska konsekvenserna av att etablera alternativa utbildningslösningar jämfört med de nuvarande tillfälliga åtgärderna på respektive skola ska analyseras. Det är vidare intressant att få en kartläggning av omfattning av elever som idag utgör ett hot mot säkerheten för andra, de specifika risker och incidenter som kräver särskilda åtgärder samt en omvärldsanalys över hur andra kommuner har hanterat liknande situationer.

Alla elever i Göteborg ska få den utbildning de har rätt till i en stimulerande miljö där Göteborgs Stad har verktygen för att kunna garantera långsiktig trygghet och säkerhet för både elever och personal.

Förslag till beslut i kommunfullmäktige:

Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.

Jessica Blixt (D)

Martin Wannholt (D)

§ 231 Ärendenummer GSF-2024-03672

Yttrande över motion om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Beslut

Grundskolenämnden avstyrker motion om undervisning på annan plats för elever som utgör hot mot säkerheten för andra i skolan och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2024-11-20, som sitt yttrande.

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över motion från Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra. Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast 2024-12-19.

Handlingar

Grundskoleförvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2024-11-20

Bilaga 1, Motion från Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D)

Bilaga 2, Omvärldsbevakning

Yrkande från D, M och L med instämmande av KD, daterat 2024-12-13

Yrkanden

Jessica Blixt (D) yrkar bifall till yrkandet från D, M och L.

Dario Espiga Corbo (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Beslutsgång

Ordföranden ställer förvaltningens förslag mot yrkande från D, M och L och finner att nämnden bifallit förvaltningens förslag.

Omröstning begärs.

Nämnden godkänner följande ordning för omröstning:

Ja-röst för bifall till förvaltningens förslag.

Nej-röst för bifall till yrkandet från D, M och L.

Protokollsutdrag

Sammanträdesdatum: 2024-12-17

Omröstning

Felix Oderth (S), Sara Carlsson Hägglund (V), Dario Espiga Corbo (S), Hillewi Werring (MP) och Ante Bränholm (V) röstar ja.

Sofie Gyllenwaldt (M), Jessica Blixt (D), Axel Darvik (L) och Veronica Oxklint (SD) röstar nej.

Med 5 ja-röster röster mot 4 nej-röster har grundskolenämnden beslutat enligt förvaltningens förslag.

Protokollsanteckning/ar

Ersättare Kristina Norén Lallo (KD) får anteckna till protokollet att om hon hade fått rösta skulle hon ha röstat på yrkandet från D, M och L.

Protokollsutdrag skickas till

Grundskoleförvaltningens ledningsgrupp
Stadsledningskontoret

Yrkande

Demokraterna, Moderaterna, Liberalerna
Med instämmande av Kristdemokraterna

2024-12-13

Ärende 14

Yrkande angående – yttrande över motion om undervisning på annan plats

Förslag till beslut

I grundskolenämnden:

Grundskolenämnden tillstyrker motion om *Undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan* och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2024-11-20

Yrkandet

Alla elever och personal i Göteborgs skolor har rätt till en trygg och säker miljö. Motionen syftar till att säkerställa detta genom att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som utgör ett hot mot andra i skolmiljön. Förvaltningens yttrande betonar vikten av inkluderande utbildning, men missar att tillräckligt beakta de risker och konsekvenser som nuvarande hantering innebär för övriga elevers och personalens säkerhet.

Trots att befintliga åtgärder som Elevator och kortvariga avstängningar kan bidra till en tillfällig lösning, är det uppenbart att dessa inte räcker för att hantera elever vars beteende utgör ett betydande hot. Detta skapar inte bara en otrygg arbetsmiljö för skolpersonal utan påverkar också negativt de elever som har rätt till trygghet och studiero enligt skollagen.

Motionen innebär inte att elever med utmanande beteenden ska uteslutas från utbildning. Den syftar snarare till att hitta alternativa, pedagogiskt anpassade miljöer där dessa elever kan få stöd och utvecklas utan att äventyra säkerheten för andra. Förslagen om utökad samverkan med socialtjänst och rättsvårdande myndigheter samt möjligheten att använda digitala lärplattformar och distansundervisning visar på en vilja att möta elevernas behov på ett rättssäkert och utvecklande sätt.

Förvaltningens invändning att långvarig exkludering kan förstärka negativa beteenden är relevant, men det är just därför motionen föreslår att alternativa undervisningsmiljöer ska utredas noggrant och inkludera stödinsatser. Dessa lösningar ska inte ses som en straffåtgärd utan som en del av en helhetsstrategi för att möta behoven hos elever som inte kan vistas i den ordinarie skolmiljön.

Enligt motionen bör en omvärldsanalys göras för att dra lärdom av andra kommuners framgångsrika lösningar. Detta är en viktig aspekt för att säkerställa att Göteborgs Stad använder evidensbaserade metoder och etablerar effektiva arbetssätt. För att kunna säkerställa trygghet och säkerhet i våra skolor, och samtidigt ge alla elever möjlighet till utbildning, tillstyrker grundskolenämnden motionen.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-11-20

Diarienummer GSK-2024-03672

Handläggare:

Anders Samuelsson

E-post: anders.samuelsson@grundskola.goteborg.se

Yttrande över motion om undervisning på annan plats

Förslag till beslut

I grundskolenämnden,

Grundskolenämnden avstyrker motion om undervisning på annan plats för elever som utgör hot mot säkerheten för andra i skolan och översänder förvaltningens tjänsteutlåtande, daterat 2024-11-20, som sitt yttrande.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över motion från Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan.

Av motionen framgår det att nuvarande hantering av dessa elever, där de antingen stängs av under några dagar eller vistas på Elevator i upp till 20 dagar, inte är tillräcklig. Därför föreslår motionärerna att grundskolenämnden utreder och föreslår alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i skolmiljön på grund av att de utgör ett hot mot andras säkerhet. Detta ska ske i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter för att förbättra tryggheten och säkerheten i skolan.

Förvaltningen betonar vikten av att hantera elever som utgör en säkerhetsrisk inom skollagen med barnets bästa i fokus. Långvarig placering utanför ordinarie skolmiljö kan förstärka negativa beteenden, medan en fungerade skolgång är avgörande för brottsförebyggande arbete. Därför prioriteras insatser inom den vanliga verksamheten framför exkluderande lösningar. Samverkan med socialtjänst, polis och andra aktörer är central och nya initiativ som Rätt kurva och skolsociala team behöver tid och uppföljning för att ge långsiktiga resultat.

Förvaltningen identifierar ekonomiska och sociala konsekvenser som förslaget kan medföra och bedömer att motionen bör avstyrkas.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tidiga och samordnade insatser för barn och unga bidrar till deras utveckling och skapar förutsättningar för framtiden. Förvaltningen anser att det är mer kostnadseffektivt att fokusera på förebyggande åtgärder i ett tidigt skede snarare än att senare behöva hantera dyra och tillfälliga lösningar i alternativa undervisningsmiljöer. Förebyggande arbete

minskar risken för att problem eskalerar och leder till kostsamma konsekvenser för samhället. Därför är tidiga insatser en ekonomiskt hållbar strategi.¹

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Disciplinära åtgärder ska inte användas som bestraffning (prop. 2009/10:165 s. 326). En bra skolgång stärker barn och ungas framtidsutsikter och är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att förebygga utanförskap, kriminalitet, missbruk och ohälsa. För elever som stör ordningen eller uppvisar olämpligt beteende kan alternativa undervisningslösningar, som omplacering i en särskild undervisningsgrupp eller på Elevator, säkerställa trygghet och studiero. Dessa anpassade miljöer och resurser ger eleverna stöd för att främja deras utveckling och minska risken för ytterligare problem i den ordinarie skolmiljön.

Bedömning av barnets bästa

Alla elever har rätt till en inkluderande utbildning som stödjer deras individuella utveckling och behov. Skapandet av alternativa undervisningslösningar för elever med utmanande beteenden måste göras med stor försiktighet och i enlighet med barnets bästa. Enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention ska barnets bästa alltid vara vägledande i alla beslut som rör barnet. Enligt artikel 6 i barnkonventionen har alla barn rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det innebär att varje barn, även de med utmanande beteenden, har rätt att växa och utvecklas i en trygg miljö som erbjuder möjlighet till både akademisk och social utveckling.

Genom att under längre period isolera elever från sina kamrater och den vanliga skolmiljön kan man riskera att förvärpa deras känslor av utanförskap och skapa långsiktiga hinder för deras emotionella och sociala utveckling. Skolan är en viktig arena för inte bara lärande, utan också för att utveckla sociala färdigheter och bygga relationer. En inkluderande skolmiljö, där elever får stöd inom samma ram, stärker både deras akademiska och emotionella tillväxt. Därför bör beslut om särskilda placeringar alltid göras med försiktighet och beaktande av barnets rätt till en utvecklande och stödjande miljö, i enlighet med både artikel 3 och artikel 6 i barnkonventionen.

Samverkan

Information och dialog på referensgrupp rektorer den 16 oktober 2024.

Information på facklig samverkansgrupp (FSG) den 9 december 2024.

Bilagor

1. Motion från Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D).
2. Omvärldsbevakning.

¹ Skolverket (2023). [Satsa tidigt, tänk långsiktigt!](#)

Ärendet

Kommunstyrelsen har begärt grundskolenämndens yttrande över motion från Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra. Svar ska inlämnas till kommunstyrelsen senast 2024-12-19.

Beskrivning av ärendet

Motionärerna påpekar att antalet elever som begått grova brott, som sexualbrott eller misshandel, samt de med kopplingar till kriminella nätverk har ökat. Motionärerna menar att dessa elever besitter ett betydande våldskapital, vilket innebär att andra elever, personal och rektor utsätts för kränkning, hot och våld, antingen direkt eller via ombud.

Vidare menar motionärerna att nuvarande hantering av dessa elever, där de antingen stängs av under några dagar eller vistas på Elevator i upp till 20 dagar, inte är tillräcklig. Efter denna period måste eleverna återgå till en vanlig skolmiljö, vilket ofta tvingar den mottagande skolan att vidta kostsamma och tillfälliga lösningar för att försöka skydda alla inblandade och samtidigt upprätthålla skolplikten. Mot bakgrund av detta föreslår motionärerna att grundskolenämnden utreder och föreslår alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i skolmiljön på grund av att de utgör ett hot mot andras säkerhet. Detta ska ske i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter för att förbättra tryggheten och säkerheten i skolorna.

Förvaltningens bedömning

Utgångspunkter

Omplacering enligt skollagen

Skollagen (2010:800) utgör grunden för alla beslut som rör barn och elever eftersom den fungerar som en skyddslagstiftning som garanterar deras rätt till utbildning. I det femte kapitlet av skollagen redovisas de disciplinära åtgärder som kan vidtas om elever stör ordningen i skolan eller hotar andra elevers trygghet och studiero. Enligt lagen är det inte tillåtet att vidta några åtgärder utöver de som specificeras.

Utrymmet i skollagen för att fatta beslut om att stänga av elev från undervisning är litet och tillämpningen ska vara restriktiv, enligt förarbetena. Vidare bör noteras att 5 kap. skollagen anger de disciplinära åtgärder som står till buds. En skola kan således inte komma på andra ”disciplinära åtgärder” och tillämpa dem.

Tillfällig omplacering

Om en elev vid upprepade tillfällen stör ordningen, beter sig olämpligt eller begår en allvarligare förseelse ska rektorn säkerställa att ärendet utreds och utifrån detta, vidta åtgärder enligt 5 kap. 9 § skollagen. Om dessa åtgärder inte är tillräckliga eller om det på annat sätt är nödvändigt med hänsyn till de andra elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta att eleven ska tillfälligt omplaceras till en annan undervisningsgrupp eller undervisas på en annan plats inom samma skolenhet, enligt 5 kap. 12 §. Omplaceringen får inte vara längre än fyra veckor. Vårdnadshavaren ska informeras om rektorns beslut. Den som beslutar om omplaceringen ska även dokumentera det.

Den normala längden för omplacering vid en annan skolenhet gällde tidigare i två veckor. Det var tidigare enbart möjligt att omplacera en elev i fyra veckor om det fanns synnerliga skäl och rektorn beslutade om det, men i och med lagändringen den 2 juli 2023, är det möjligt att omplacera en elev i fyra veckor utan att det krävs synnerliga skäl.

Enligt 5 kap. 12 § andra stycket kan ett beslut om omplacering innebära att en elev får enskild undervisning eller undervisning i en särskild grupp även om de specifika förutsättningarna för sådan undervisning i 3 kap. inte är uppfyllda. Detta gäller även vid en tillfällig omplacering till en annan skola.

Tillfällig omplacering utanför den egna skolenheten

Om en tillfällig omplacering inom elevens ordinarie skola inte har gett önskat resultat eller inte är möjlig, kan rektorn besluta om en tillfällig placering på annan skolenhet eller på en annan plats inom huvudmannens organisation. Rektorn på den mottagande skolan måste godkänna beslutet och vårdnadshavarna informeras innan flytten sker. Enligt 5 kap. 13 § i skollagen får en sådan placering inte pågå längre än fyra veckor.

Placering vid en skolenhet

För en permanent omplacering till en annan skola utan tidsbegränsning kan elever i grundskolan flyttas till en annan skola för att garantera trygghet och studiero för övriga elever. Detta regleras i 5 kap. 21 a § skollagen samt i 10 kap. 30–31 §§. Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 2006/07:69 s. 13) kan en elev flyttas om elevens beteende och handlingar påverkar andra elevers trygghet och studiero negativt. Exempel på sådana situationer är när en elev kränker eller utövar våld mot andra eller när det är nödvändigt att bryta upp destruktiva kamratgrupper.

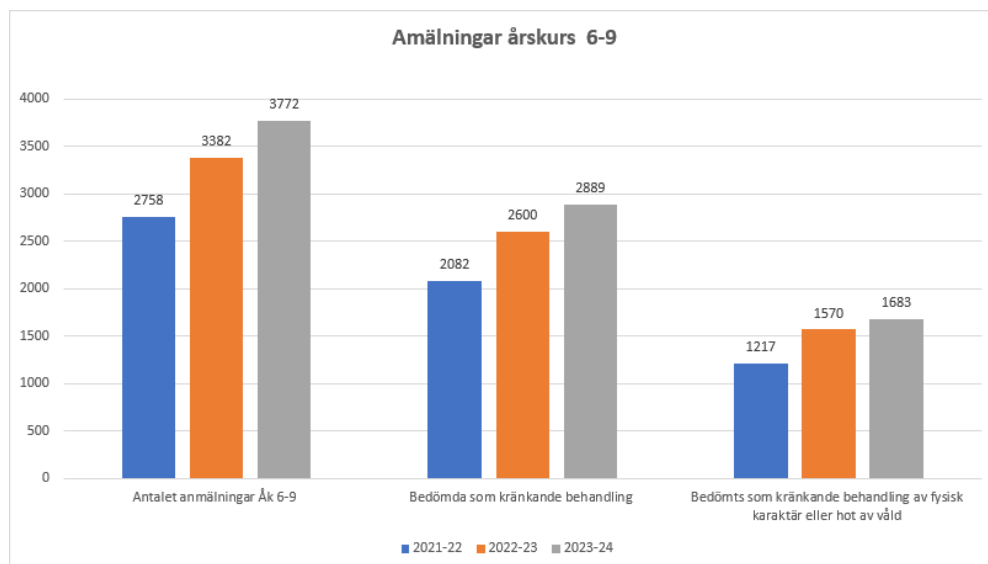
Vid beslut om permanent omplacering är det avgörande att andra, mindre ingripande åtgärder har prövats och inte bedömts tillräckliga för att skapa trygghet. Tillämpningen av denna bestämmelse ska vara restriktiv eftersom en permanent omplacering är en ingripande åtgärd som påverkar elevens skolgång i hög grad.

Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen kan inte användas som grund för att omplacera en elev. Enligt Skolinspektionen och Justiteombudsmannen har skolledningen ansvar för arbetsmiljön men får inte bryta mot andra lagar. Eftersom skollagen särskilt reglerar omplacering av elever, kan arbetsmiljöskalet inte åberopas för detta beslut (Skolinspektionen 2017-03-20, dnr 41-2016:8994).

Nulägesbild kränkningar, hot och våld i Göteborgs stads skolor

Enligt skollagen är det huvudmannens ansvar att utreda situationer där elever känner sig kränkta i samband med skolans verksamhet. I Göteborgs grundskoleförvaltning har detta utredningsansvar delegerats till skolornas rektorer. Rektor är enligt skollagen skyldig att anmäla uppgifter om kränkande behandling till huvudmannen. Anmälningar görs via det digitala systemet DF Respons, där även utredningar dokumenteras. Statistiken som presenteras här är hämtad från DF Respons, där det totala antalet elever är 452 inom anpassad grundskola och 17 206 inom grundskolan.

Statistik från huvudmannens system för anmälan om upplevd kränkande behandling

Statistiken ger viss insikt i tryggheten på skolorna, men bör tolkas med försiktighet, eftersom flera faktorer påverkar underlaget. En sådan faktor är att anmälningsbenägenheten varierar mellan skolorna, vilket kan bero på faktorer som bristande kunskap om när en anmälan bör göras eller tidsbrist. Dessutom finns det felmarginaler i hur kränkande behandling bedöms i utredningarna. Att avgöra vad som utgör en kränkning i lagens mening är ofta svårt, eftersom det kräver en bedömning av bevisvärdering, åldersadekvat beteende och hur en kränkning av värdighet ska förstås enligt skollagen.

Fysiska kränkningar utgör en stor del av de anmälda fallen. Begreppet "fysisk karaktär" är brett och omfattar allt från mindre handlingar som att ta av någon annans mössa, till allvarigare våldshandlingar som slag och sparkar. En stor andel av anmälningarna handlar om verbala kränkningar, såsom att elever kallar varandra nedsättande saker eller hotar varandra. Hoten kan variera, från fysiskt våld till socialt utanförskap, som till exempel hot om att avslöja någon som homosexuell.

Barn- och elevombudet (BEO)

Barn- och elevombudet (BEO) bevakar barns och elevers rättigheter och utreder anmälningar om kränkningar i skolan. BEO kan även kräva skadestånd för barn och elever som utsatts för mobbning eller kränkningar. Mellan 1 januari 2022 och 21 oktober 2024 fattades 81 beslut där Göteborgs kommun varit huvudman, och i 20 av dessa fall konstaterades brister.

Anmälningar till Arbetsmiljöverket

När det inträffar en allvarig personskada eller dödsfall på en arbetsplats har arbetsgivaren skyldighet att anmäla det till Arbetsmiljöverket, enligt 3 kap. 3 a § arbetsmiljölagen. Det gäller även för allvarliga tillbud som drabbat flera medarbetare samtidigt.

Enligt uppgift från HR på grundskoleförvaltningen har arbetsgivaren under 2024 fram tills den 21 oktober 2024 anmält 29 händelser till Arbetsmiljöverket. 18 av dessa avser händelser som orsakats av elevers agerande. Av dessa härrör 8 från anpassad grundskola eller särskild undervisningsgrupp. Två av händelserna går att koppla till högstadiet och resterande har inträffat på låg- och mellanstadierna.

De händelser som inte är kopplat till elever är främst rena olyckor så som fall- halk- och brännskador. Det finns även tvåhändelser om hot som troligtvis är kopplade till vårdnadshavare. 2023 var det 21 händelser som anmälades vidare och 2022 var det 15 anmälda händelser.

Skyddsstopp och åtgärder

Enligt 6:6a § arbetsmiljölagen kan skyddsstopp och åtgärder begäras om brister i arbetsmiljön inte åtgärdas av arbetsgivaren. Under de senaste tre åren (2022–2024) har Arbetsmiljöverket endast haft ett ärende relaterat till en begäran om skyddsstopp, som dock avvisades och inte prövades.

Avstängningar

Avstängningar görs restriktivt enligt 5 kap. skollagen eftersom alla elever har rätt till utbildning. Syftet med avstängning är inte bestraffning, utan att åtgärda ett beteende och förbättra skolmiljön för alla elever. Under 2024 har hittills 49 beslut om avstängning fattats i Göteborgs stads grundskolor. De flesta avstängningarna har handlat om akuta situationer och det har inte skett några överklaganden av avstängningar under vårterminen 2024. De få överklaganden som gjordes 2023 ledde till att en avstängning avslogs, en annan fastställdes, medan ett tredje beslut upphävdes av Förvaltningsrätten.

Det är svårt att dra slutsatser om en ökning av antalet avstängningar, och inga skolor sticker ut med mycket högre siffror. Dessutom innebär inte en avstängning att en elev fortfarande utgör ett hot i skolmiljön, då avstängningen ofta är en åtgärd vid en enskild och akut situation.

Grundskoleförvaltningens insatser

Om akutskolor

Enligt 2 § förordning (2023:117) är en akutskola en organisatorisk lösning kopplad till en skolenhet för att erbjuda tillfällig undervisning utanför elevens ordinarie skola enligt 5 kap. 13 § skollagen. Syftet med akutskolan är att ta emot elever som genom rektorns beslut behöver en tillfällig placering på annan plats inom huvudmannens organisation, som en disciplinär åtgärd för att säkerställa trygghet och studiero för övriga elever. Denna omplacering är tidsbegränsad till högst fyra veckor, vilket framgår av ovan.

Elevator, som är en akutskola för elever i årskurs 6-9 i Göteborg, ser till att eleven följer ett individuellt schema under sina 20 dagar på Elevator som planerats tillsammans med elevens lärare på hemskola och personalen på akutskolan. Verksamheten arbetar även tillsammans med elevhälsoteam för att planera långsiktigt stöd som kan innebära särskilt stöd eller enskild undervisning. Undervisningen omfattar de teoretiska ämnena i kursplanen och eleven deltar även i samtal med en kurator som fokuserar på elevens framtida skolgång. Målet med dessa samtal är att öka både elevens och skolans förståelse för elevens situation. När elevens tid på Elevator är över återvänder eleven till sin ordinarie skola där ytterligare stöd planeras i samarbete med skolan och elevhälsan för att främja elevens fortsatta utveckling. I vissa fall önskar eleven eller vårdnadshavare ett skolbyte och om detta anses gynnsamt kan det beviljas.

Elevator samarbetar med socialtjänst och polis när det behövs och med hjälp av det intensiva stöd som ges under 20-dagarsplaceringen kan Elevators personal upptäcka om eleven och familjen behöver ytterligare insatser. Socialtjänsten kan då följa upp med utökade åtgärder som familjestöd eller placering. I vissa komplexa fall, som när en elev är

under utredning för brott, behövs individuellt anpassade lösningar för att både säkerställa elevens rätt till undervisning och tryggheten för andra elever. Dessa åtgärder är krävande och kostsamma för skolan men rör sig generellt om ett fåtal elever, cirka 2–3 per läsår.

Kartläggning från Elevator

Under läsåret 22/23 har 47 elever varit tillfälligt placerade på Elevator. Läsåret 23/24 var det 52 elever, vilket i sig inte är en så stor ökning. Men eftersom lagen kring tillfällig placering utanför den egna skolenheten ändrades och gjorde det lättare att placera 20 hela dagar har antalet elevdagar ökat från 800 till 920. Fler elever har alltså haft en längre placering i verksamheten. Att fler elever har placerats behöver inte beror på att elever som stort trygghet och studiero har ökat, utan det kan bero på att verksamheten nu är mer känd av flera rektorer i staden vilket gör att fler gör omplaceringar. Det kan också bero på att skolor som haft elever placerade upplevt en positiv erfarenhet vilket gör att man vid liknande situation tagit kontakt igen.

Elevator samlar även in data om antalet konsultationsförfrågningar från rektorer, som söker stöd vid hot- och våldssituationer på skolorna. Under det senaste året inkom 27 sådana förfrågningar, jämfört med 22 året dessförinnan, vilket tyder på en ökad medvetenhet om och användning av Elevator som resurs.

Under läsåret 2023/2024 bytte 9 av de 52 elever som var placerade på Elevator skola efter sin tid där, varav 2 omhändertogs av socialtjänsten. De flesta elever återvänder dock till sin ordinarie skola med en plan som skolorna utformat för att möta deras behov. Planen brukar innefatta ett tydligare schema, regelbunden kommunikation med vårdnadshavare, och ibland placering i en särskild undervisningsgrupp.

Huvudmannens extraordinära insatser (HEIS)

Huvudmannens Extraordinära Insatser (HEIS) är ett arbete som påbörjades 2019 och pågår idag på fyra av stadens skolor. En HEIS insats initieras och genomförs när det är en skola som har omfattande brister och förvaltningen bedömer att den inte på egen hand eller med stöd av förvaltningens ordinarie stödinsatser, klarar av att komma till rätta med bristerna. På varje skola finns en konkret åtgärdsplan framtagen med tydliga målformuleringar på kort och lång sikt. Där sker en mobilisering inom hela förvaltningen för att rikta ett sammanhållet stöd till skolan. Åtgärdsplanen följs upp regelbundet och när satta mål är uppnådda avslutas insatsen.

Erfarenheter från de grundskolor som i Göteborg idag är föremål för HEIS-insatser är att det är skolor där det funnits problem under en längre tid och att de ofta eskalerat. Det kan innebära att det på en skola kan vara svårt att få grepp om vad som ska göras för att komma till rätta med exempelvis bristande trygghet och studiero eller långvarigt låg måluppfyllelse. Frågornas komplexitet och förgreningar gör det svårt att få en tydlig bild av orsakerna bakom problemet. Det kräver strategier med många olika typer av åtgärder, vilket förutsätter samverkan med andra aktörer utifrån en helhetssyn.

Samverkan mellan skola och andra myndigheter

För att förhindra och förebygga att ungdomar hamnar i kriminalitet, rekryteras till kriminella gäng eller börjar missbruka, och för att säkerställa att de har en fungerande skolgång och ett liv fritt från brott och droger, finns olika samverkansprojekt. Dessa projekt kan vara på nationell, regional eller kommunal nivå, där skolan spelar en central roll.

Barn och unga i organiserad brottslighet (Bob)

Samverkansstrukturen Bob, barn och unga i organiserad brottslighet, bygger på ett uppdrag som regeringen har gett till Polismyndigheten, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse (SiS), Skolverket, Kriminalvården, Åklagarmyndigheten, Brottsförebyggande rådet och Länsstyrelserna den 9 november 2023. Arbetet drivs genom ett nationellt samverkansråd, sju regionala samverkansråd och lokala samverkansråd utifrån Polismyndighetens lokalpolisområden. Snarare än en insats eller åtgärd är Bob en arbets- och ledningsform. Syftet är att förstärka och utveckla befintligt arbete inte ersätta redan fungerande samverkansformer. Den lokala samverkan ska skapa snabbare kontaktvägar och bättre samarbete mellan myndigheter och andra aktörer när barn och unga riskerar att begå, eller begår grova brott. Trygg i och SSPF är två exempel man kan se Bob stärka samverkansformen.

Trygg i Göteborg

Socialförvaltningen och polisen samarbetar för att öka tryggheten, minska brottsligheten och öka förtroendet för samhället. Arbetet bygger på att kartlägga och analysera problemområden, samt att ta reda på vad som skapar otrygghet för invånarna. Genom att samla in information från boende kan socialförvaltningen och polisen utveckla och genomföra åtgärder som är anpassade till de specifika behoven i olika stadsdelar. Exempel på åtgärder kan vara fler fältarbetare på kvällarna, trygghetsvandringar och ökad polisnärvaro på vissa platser.

Polisen tecknar något som kallas medborgarlöfte. Där lovar polisen att göra olika aktiviteter för att öka tryggheten och minska brottsligheten. Socialförvaltningarna i Centrum, Hisingen, Nordost och Sydväst stöttar också medborgarlöfterna.

Skolor arbetar på olika sätt med brottsförebyggande arbete i samband med Trygg i och medborgarlöfte som att medverka till att fler vuxna förebilder i skolan tar en aktiv roll i barnens lärande och utveckling, genom att erbjuda studiebesök, praktik och feriearbete, där barnen möter representanter från olika yrkeskategorier och ser vilka möjligheter som finns i ett framtida arbetsliv samt möjliggöra för eleverna att pröva olika idrotter och aktiviteter som kan bidra till en meningsfull fritid eller genom ett trygghetsteam med syfte att arbeta förebyggande mot hot och våld.

Skola, socialtjänst, polis och fritid (SSPF)

SSPF, som står för samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid, utvecklades för att upptäcka ungdomar mellan 12 och 18 år i risk att begå brott eller med en begynnande kriminalitet. SSPF arbetar för att tidigt fånga upp barn och ungdomar som behöver stöd. Ofta är det en förälder, vårdnadshavare eller annan vuxen som kontaktar myndigheterna när det finns oro för ett barns eller en ungdoms situation. Oron kan handla om saker som svårigheter att koncentrera sig i skolan, hög frånvaro, aggressivt beteende, vänner som begår brott, att barnet eller ungdomen själv begått ett brott, vänner som använder droger, att barnet eller ungdomen använder droger eller brist på positiva fritidsaktiviteter. Organisationsstrukturen består av en styrgrupp, en arbetsgrupp och en koordinator som är anställd av socialtjänsten på hel- eller deltid. Grupperna består av representanter från skola, socialtjänst, polis och fritid. Vid samverkan kring varje enskilt barn eller ungdom deltar aktörer utifrån deras behov, såsom hälso- och sjukvård, habilitering och civilsamhället.

Rätt kurva

Rätt kurva är en 3-årig pilotverksamhet i nordöstra Göteborg med syfte att i ett tidigt stadium hindra barn från att falla in i grov kriminalitet. Programmet fokuserar på barn som redan begått brott och riskerar en framtid som livsstilskriminella. Teamet består av polis och socialtjänst, men samarbete mellan skola, fritidsverksamhet samt även andra aktörer kan förekomma. För att delta i programmet väljer polis och socialtjänst ut barn mellan 8 och 15 år som löper särskilt stor risk att rekryteras till brottslighet. Förutom det brottsliga beteendet tar man alltid hänsyn till sociala riskfaktorer. Eftersom deltagande i Rätt Kurva är frivilligt kan barnet och familjen som erbjuds en plats i programmet välja att tacka nej om de vill.

Skolsociala team

Skolsociala team syftar till att stärka det sociala arbetet kring en elev eller grupp elever i skolan och vårdnadshavare, genom ett strukturerat tvärprofessionellt samarbete i ett utsett team som består av medarbetare från skola och socialtjänst. Arbetet ska bidra till att skapa goda förutsättningar för elevers utveckling och trygga uppväxtvillkor. Det långsiktiga målet är att eleverna via socialt stöd ska få bättre förutsättningar att fullfölja sina studier.

Idag finns det ett antal skolsociala team där grundskoleförvaltningen, tillsammans med socialförvaltningen, samarbetar i syfte att arbeta med problematisk frånvaro hos elever.

Skola som arena

En meningsfull fritid spelar en viktig roll i det brottsförebyggande arbetet eftersom den kan minska riskfaktorer och stärka skyddsfaktorer samtidigt som den ger barn och ungdomar en bättre start i livet.

På flera skolor i olika områden i Göteborg samarbetar skolan med andra aktörer för att ge barn en aktiv fritid. Skolans lokaler öppnas upp som en mötesplats där alla i området, oavsett om de bor där eller är verksamma, kan delta i eller leda olika kostnadsfria aktiviteter utanför lektionstid.

Det övergripande målet med Skola som arena är att minska skillnader i barns uppväxtvillkor. Projektet arbetar för alla barns rätt till ett bra liv genom att erbjuda möjlighet till en aktiv fritid nära viktiga vuxna. På så sätt bidrar Skola som arena till trygga sammanhang som har stor betydelse för både skolframgång och långsiktig livsutveckling. Arbetet kan kallas olika saker, som Skolan mitt i byn eller Lights On, men arbetssättet är detsamma.

Förvaltningens bedömning och slutsatser

Förvaltningen tillstår de utmaningar som uppstår när elever utgör en säkerhetsrisk för andra i skolan och bedömer att insatser genomförs inom ramen för gällande lagstiftning och med de verktyg som finns tillgängliga.

Långvarig placering av elever med negativa beteenden tillsammans utanför ordinarie undervisningsmiljö kan ha negativa konsekvenser. Det kan leda till att barn och unga, som kanske skulle behöva skolans positiva, framtidsinriktade miljö bäst, hamnar i miljöer som späder på negativa beteenden och sammanhang eleven behöver komma bort från. En fungerande skolgång i ordinarie skolmiljö är den viktigaste brottsförebyggande åtgärden. Därför är främjande, förebyggande och åtgärdande insatser inom ordinarie verksamhet att rekommendera framför exkluderande åtgärder.

Det är av stor betydelse att bevara och vidareutveckla samarbetet mellan skola, socialtjänst, polis och andra berörda aktörer. Flera samverkansstrukturer har etablerats där skolan är central. Flera nya samverkansinitiativ som Rätt kurva och skolsociala team påbörjats. Dessa strukturer behöver tid för att utvecklas och bör följas upp regelbundet för att säkerställa deras långsiktiga effekt.

Vidare behöver grundskoleförvaltningen noggrant följa och vidta åtgärder utifrån vad pågående utvecklingsarbete och förslag på nationell nivå leder till när det gäller elevers trygghet i skolan.

Mot den bakgrunden avstyrker grundskoleförvaltningen motionens förslag till beslut.

Protokollsutdrag skickas till

Grundskoleförvaltningens ledningsgrupp
Stadsledningskontoret

Göteborgs Stad Grundskoleförvaltningen

Maria Andersson
Förvaltningsdirektör

Helena Sjöberg
Avdelningschef, Styrning och ledning

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-12-17

§ 415 N163-1237/24**Svar på remiss - Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan****Ärendet**

Socialnämnd Nordost ska yttra sig över motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan. Grundskolenämnden, socialnämnd Nordost samt socialnämnd Sydväst har fått motionen för yttrande.

Motionärerna föreslår att Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.

I samråd med grundskoleförvaltningen framkommer att ytterligare undervisningsalternativ än redan befintliga inte tillåts i enlighet med skollagstiftningen. Dock är det av vikt att fortsatt stärka och utveckla de samverkansformer som finns tillsammans med grundskolan för att fånga och nå de elever och dess familjer som är i behov av socialtjänstens stöd. I det arbetet finns också ett fokus på att stärka det tidiga och förebyggande arbetet så att dessa elever som utgör ett hot mot andra elever tidigt för stöd och hjälp. Det ligger också i linje med ny socialtjänstlag

Förvaltningen föreslår därför utifrån ovan att motionen avstyrks.

Handling

Förvaltningens tjänsteutlåtande daterat 2024-09-26.

Yttrande från Demokraterna daterat 2024-12-17.

Yrkanden

Lena Landén-Ohlsson (S) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Gunnar Barrvik (D) yrkar bifall till motionens intentioner och avslag till förvaltningens förslag.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-12-17

Proposition

Ordföranden ställer proposition på bifall eller avslag till förvaltningens förslag och finner att nämnden beslutat att bifalla förvaltningens förslag.

Omröstning

Omröstning begärs och ska verkställas.

Följande propositionsordning uppläses och godkänns:

Ja-röst för avslag till Gunnar Barrviks yrkande och bifall till förvaltningens förslag.

Nej-röst för bifall till Gunnar Barrviks yrkande och avslag till förvaltningens förslag.

Lena Landén-Ohlsson (S), Hannah Klang (V), Erne Ahlman (S), Stig Andersson (MP), Katarina Lundin (C) och Ellen Mitikka (S) röstar ja (6).

Johan Fält (M), Gunnar Barrvik (D), Per-Eric Trulsson (SD), Anita Karlmark (M) och Lali Dvali (M) röstar nej (5).

Socialnämnden har således beslutat att avslå Gunnar Barrviks yrkande och bifalla förvaltningens förslag.

Beslut

1. Socialnämnden Nordost beslutar att avstyrka förslaget om att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.
2. Socialnämnden Nordost översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden Nordost förklarar paragrafen omedelbart justerat.

Reservation

Gunnar Barrvik (D) reserverar sig till förmån för eget yrkande och hänvisar till inlämnat yttrande för motivering.

Johan Fält (M), Anita Karlmark (M) och Lali Dvali (M) reserverar sig mot beslutet.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-12-17

Expedieras

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2024-12-17

Vid protokollet

Sekreterare

Annika Funkqvist

Ordförande

Lena Landén-Ohlsson (S)

Justerande

Johan Fält (M)

2024-12-17

Yttrande om Förvaltningens TU angående: Remiss på Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

- Förvaltningen har i sitt remissvar med hänvisning till lagtext konstaterat att möjlighet till omplacering/alternativ skolgång för hotfulla och våldsamma elever finns, men är svårt. Att därefter dra slutsatsen att det inte går eller ens ska utredas verkar därför minst sagt förvånande.
- Socialnämnd Nordost hänvisar i sitt remissvar upprepat till barnkonventionen och det framstår som att den skulle utgöra ett hinder för en alternativ skolgång. Barnkonventionen nämner ”alla barns rätt till trygghet”, varför en ensidig fokusering på enskild förövarens rättigheter utan att säkerställa alla elevers rätt till en trygg och säker skolgång är mycket märklig.
- Socialförvaltningen Nordost ber regelbundet och inte sällan politiker i Nämnden att fatta beslut om ”omplaceringar” eller ”omhändertagande” av barn som beter sig utåtagerande, hotfullt, våldsamt eller har ett kriminellt beteende eller t.o.m. utsätter andra i sin omgivning för olika former av övergrepp. Att då argumentera för att skolan inte ska eller kan ha möjlighet kunna skydda övriga elever eller sina anställda genom en alternativ skolgång för elever som uppvisar samma beteende, kan uppfattas som hyckleri.
- Motionens anda är att skydda alla övriga elever och anställda inom skolan utöver att tydligt och resolut hjälpa hotfulla elever att över tid komma tillrätta med sitt problematiska beteende, som är pågående. Att inte ens vilja utreda möjligheter till alternativ skolgång för dessa elever med hänvisning till att det behövs mer förebyggande insatser är i sak tokigt, då Demokraterna inte på något sätt är emot förebyggande arbete, tvärtom.
- Slutligen så är remissvaret från Socialförvaltning Nordost problematiskt eftersom det skickar en tydlig signal till skola, socialtjänst, polis, fritid och andra, att allt fokus ska ligga på förövares rättigheter, utan hänsyn till omgivningen. Speciellt som vi alla idag vet att problemet är pågående, omfattande och allvarligt med övergrepp och grova brott som mord/mordförsök och våldtäkt ibland ner i tolvårsåldern.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-09-26

Diarienummer N163-1237/24

Handläggare

Handläggare

Andreas Wetterberg, Anna Kihlén

E-post: andreas.wetterberg@socialnordost.goteborg.se

anna.kihlen@socialnordost.goteborg.se

Svar på remiss - Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Nordost beslutar att avstyrka förslaget om att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.
2. Socialnämnden Nordost översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden Nordost förklarar paragrafen omedelbart justerat.

Sammanfattning

Socialnämnd Nordost ska yttra sig över motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan. Grundskolenämnden, socialnämnd Nordost samt socialnämnd Sydväst har fått motionen för yttrande.

Motionärerna föreslår att Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.

I samråd med grundskoleförvaltningen framkommer att ytterligare undervisningsalternativ än redan befintliga inte tillåts i enlighet med skollagstiftningen. Dock är det av vikt att fortsatt stärka och utveckla de samverkansformer som finns tillsammans med grundskolan för att fånga och nå de elever och dess familjer som är i behov av socialtjänstens stöd. I det arbetet finns också ett fokus på att stärka det tidiga och förebyggande arbetet så att dessa elever som utgör ett hot mot andra elever tidigt för stöd och hjälp. Det ligger också i linje med ny socialtjänstlag

Förvaltningen föreslår därför utifrån ovan att motionen avstyrks.

Svaret ska skickas in till kommunstyrelsen senast 19 december.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tidiga förebyggande och främjande insatser för barn och unga kan förhindra en negativ utveckling och bidra till mer jämlika livsvillkor. Ett aktivt förebyggande arbete med fokus på tidiga insatser riktade till föräldrar och barn och unga, bedöms ge vinster ur såväl ett socialt som ekonomiskt perspektiv. Arbetet med tidiga och samordnade insatser är dock komplext och det kan ta tid innan resultat blir märkbart på en strukturell nivå.

I forskningsöversikt som Brottsförebyggande rådet gav ut 2017 framgår att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. Ekonomiska beräkningar visar att samhällskostnaden för en gängkriminell person uppgår till cirka 23 miljoner kronor under en 15 års period. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället, och det är känt idag att kriminella nätverk skapar otrygghet i framförallt de områden där de har sina utgångspunkter.

Det är därför av vikt ur ett längre och samhällsekonomiskt perspektiv att de elever som omnämns i motionen för det stöd och hjälp de behöver för att bryta en fortsatt negativ utveckling. I det arbetet är samverkan med skolan och socialtjänst en viktig förutsättning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Att växa upp i ett utsatt eller särskilt utsatt område innebär sämre förutsättningar till goda livsvillkor jämfört med de barn och unga som inte gör det. Den sociala utsattheten i dessa områden är också en orsak och grogrund till att färre ungdomar går ut grundskolan med godkända betyg, vilket förvaltningen ser har en direkt koppling till ökad risk att hamna i kriminalitet och i en gängmiljö. En fungerande skolgång är enligt forskning en viktig grundläggande skyddsfaktor för att förebygga brottslighet¹. Det är därför av största vikt att förvaltningen samverkar med skolan och arbetar tillsammans med tidiga insatser kopplade till barn och ungdomars skolgång och utveckling.

Bedömning av barnrättsperspektiv

Alla elever har rätt till en inkluderande utbildning som stödjer deras individuella utveckling och behov. Skapandet av alternativa undervisningslösningar för elever med utmanande beteenden måste göras med stor försiktighet och i enlighet med barnets bästa. Enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention ska barnets bästa alltid vara vägledande i alla beslut som rör barnet. Enligt artikel 6 i barnkonventionen har alla barn rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det innebär att varje barn, även de med utmanande beteenden, har rätt att växa och utvecklas i en trygg miljö som erbjuder möjlighet till att klara sin skolgång och social utveckling.

Genom att isolera elever från sina kamrater och den vanliga skolmiljön riskerar vi att förvärpa deras känslor av utanförskap och skapa långsiktiga hinder för deras emotionella och sociala utveckling. Skolan är en viktig arena för inte bara lärande, utan också för att utveckla sociala färdigheter och bygga relationer. En inkluderande skolmiljö, där elever får stöd inom samma ram, stärker både deras möjlighet till att fullfölja skolan och

¹ <https://www.regeringen.se/artiklar/2023/10/en-bra-skolgang-forebygger-brott/>

emotionella tillväxt. Därför bör beslut om mer ingripande insatser alltid göras med försiktighet och beaktande av barnets rätt till en utvecklande och stödjande miljö, i enlighet med både artikel 3 och artikel 6 i barnkonventionen.

Samråd

Ärendet har tagits upp i ungdomsrådet i Angered den 5 november 2025 och de har lämnat sina synpunkter på förslaget.

Angereds ungdomsråd uppfattar att elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan bör vara i en annan miljö. Utöver de elever som uppvisar ett våldsamt beteende är det även viktigt att identifiera och arbeta med de elever som rör sig i kriminella miljöer. Ungdomarna uppger vidare att de kan orsaka skada på andra sätt förutom direkt våld. Det kan handla om aktiviteter som drogförsäljning eller att sätta ett pris på våldsamma handlingar mot andra elever. En reflektion från ungdomsrådet är att jobba mot de äldre eleverna. De har makten att influera de yngre.

Ungdomsrådet uppfattar dock inte att digital undervisning är en lösning. Alla i ungdomsrådet har upplevelser från distansundervisning och påpekar att digitalt lärande inte är en effektiv lösning. Ungdomsrådet påtalar dock att om dessa elever utesluts alldeles för mycket så finns det ingen möjlighet att komma tillbaka till samhället. En separat klass, skola eller rum med en lämplig tjänsteperson vore en bra lösning enligt ungdomsrådet. Dessa elever behöver extra stöd.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 10 december 2024.

Bilagor

1. Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan.

Ärendet

Socialnämnd Nordost ska yttra sig över motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan.

Svaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 19 december.

Beskrivning av ärendet

Motionärerna lyfter att antalet elever som begått grova brott, som sexualbrott eller misshandel, samt de med kopplingar till kriminella nätverk har ökat. Motionärerna menar att dessa elever besitter ett betydande våldskapital, vilket innebär att andra elever, personal och rektor utsätts för kränkning, hot och våld, antingen direkt eller via ombud.

Vidare menar motionärerna att nuvarande hantering av dessa elever, där de antingen stängs av under några dagar eller vistas på Elevator i upp till 20 dagar, är verkningslös och resulterar i kostsamma temporära lösningar för skolorna.

Därför föreslår motionärerna att en ny hanteringsordning utreds där säkerhet och trygghet säkerställs genom att de elever som utgör ett hot mot andra inte vistas i skolmiljön. Den utredning som föreslås behöver bland annat omfatta en redovisning av alternativa lösningar för skolundervisning och stöd för dessa elever.

Mot bakgrund av detta föreslår motionärerna att *Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.*

Utgångspunkter

Förvaltningen har i dialog med grundskoleförvaltningen gått igenom de lagliga förutsättningar och befintliga utgångspunkter och strukturer som finns att förhålla sig till gällande möjligheter till alternativa undervisningslösningar för de elever som omnämns i motionen. Nedan lyfts de aspekterna:

Omplacering enligt skollagen

Skollagen (2010:800) utgör grunden för alla beslut som rör barn och elever eftersom den fungerar som en skyddslagstiftning som garanterar deras rätt till utbildning. I det femte kapitlet av skollagen redovisas de disciplinära åtgärder som kan vidtas om elever stör ordningen i skolan eller hotar andra elevers trygghet och studiero. Enligt lagen är det inte tillåtet att vidta några åtgärder utöver de som specificeras eftersom listan över disciplinära åtgärder är uttömmande.

Utrymmet i skollagen för att fatta beslut om att stänga av elev från undervisning eller tvångsplacera är litet och tillämpningen ska vara restriktiv, enligt förarbetena. Vidare bör noteras att 5 kap. skollagen anger en uttömmande lista på de disciplinära åtgärder som står till buds.

Tillfällig omplacering

Om en elev vid upprepade tillfällen stör ordningen, beter sig olämpligt eller begår en allvarligare förseelse ska rektorn säkerställa att ärendet utreds och utifrån detta, vidta åtgärder enligt 5 kap. 9 § skollagen. Om dessa åtgärder inte är tillräckliga eller om det på

annat sätt är nödvändigt med hänsyn till de andra elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta att eleven ska tillfälligt omplaceras till en annan undervisningsgrupp eller undervisas på en annan plats inom samma skolenhet, enligt 5 kap. 12 §. Omplaceringen får inte vara längre än fyra veckor. Vårdnadshavaren ska informeras om rektorns beslut. Den som beslutar om omplaceringen ska även dokumentera det.

Enligt 5 kap. 12 § andra stycket kan ett beslut om omplacering innebära att en elev får enskild undervisning eller undervisning i en särskild grupp även om de specifika förutsättningarna för sådan undervisning i 3 kap. inte är uppfyllda. Detta gäller även vid en tillfällig omplacering till en annan skola.

Tillfällig omplacering utanför den egna skolenheten

Om en tillfällig omplacering inom elevens ordinarie skola inte har gett önskat resultat eller inte är möjlig, kan rektorn besluta om en tillfällig placering på annan skolenhet eller på en annan plats inom huvudmannens organisation. Rektorn på den mottagande skolan måste godkänna beslutet och vårdnadshavarna informeras innan flytten sker. Enligt 5 kap. 13 § i skollagen får en sådan placering inte pågå längre än fyra veckor.

Placering vid en skolenhet

För en permanent omplacering till en annan skola utan tidsbegränsning kan elever i grundskolan flyttas till en annan skola för att garantera trygghet och studiero för övriga elever. Detta regleras i 5 kap. 21 § skollagen samt i 10 kap. 30–31 §§. Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 2006/07:69 s. 13) kan en elev flyttas om elevens beteende och handlingar påverkar andra elevers trygghet och studiero negativt. Exempel på sådana situationer är när en elev kränker eller utövar våld mot andra eller när det är nödvändigt att bryta upp destruktiva kamratgrupper.

Vid beslut om permanent omplacering är det avgörande att andra, mindre ingripande åtgärder har prövats och inte bedömts tillräckliga för att skapa trygghet. Tillämpningen av denna bestämmelse är restriktiv eftersom en permanent omplacering är en ingripande åtgärd som påverkar elevens skolgång i hög grad. Eftersom permanent omplacering endast ska tillämpas restriktivt, finns det inga uppgifter om att denna lag har använts i Göteborgs stad.

Avstängningar

Avstängningar görs restriktivt enligt skollagen (5 kap.) eftersom alla elever har rätt till utbildning. Syftet med avstängning är inte bestraffning, utan att åtgärda ett beteende och förbättra skolmiljön för alla elever.

Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen kan inte användas som grund för att omplacera en elev. Enligt Skolinspektionen och Justitieombudsmannen har skolledningen ansvar för arbetsmiljön men får inte bryta mot andra lagar. Eftersom skollagen särskilt reglerar omplacering av elever, kan arbetsmiljösäl inte åberopas för detta beslut (Skolinspektionen 2017-03-20, dnr 41-2016:8994).

Socialtjänstlagen

Om oro finns för de elever som omnämns i motionen har grundskolan anmälningsplikt till socialtjänsten (14 kap 1§ SoL). Utifrån inkommen orosanmälan görs en bedömning av om en utredning ska inledas (11 kap SoL). Vid en utredning görs en bedömning utifrån barnets skydd och familjens behov av stöd där olika insatser kan bli aktuellt utifrån individens och familjens behov. Utgångspunkten i socialtjänstens arbete är frivilligt mottagande av stöd och hjälp om behov finns.

Tvångslagstiftning LVU (lagen om särskilda bestämmelser av vård av unga) är en lagstiftning som endast används i de fall samtycke till nödvändig vård inte medges och det genom fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för den unges hälsa och utveckling skadas eller om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende (LVU 1§, 2§ och 3§).

Vid de fall där behov av en placering utanför hemmet bedömts nödvändig (enligt SoL eller LVU) innebär det ofta ett skolbyte för det berörda barnet. För skolbyte i samband med placeringar utanför hemmet, finns särskilda rutiner och metodstöd. I de fall ett barn placeras på SiS går barnet i skolan på SiS under den tiden barnet är placerat där.

I juli 2025 träder en ny socialtjänstlag i kraft. Den nya socialtjänstlagen stärker bland annat socialtjänstens ansvar för det tidiga och förbyggande arbetet samt tydliggör vikten av att samverka med berörda aktörer, såsom skolan, ska ske utifrån barnets bästa.

Om akutskola som grundskoleförvaltningen tillhandhåller

Enligt 2 § förordning (2023:117) är en akutskola en organisatorisk lösning kopplad till en skolenhet för att erbjuda tillfällig undervisning utanför elevens ordinarie skola enligt 5 kap. 13 § skollagen. Syftet med akutskolan är att ta emot elever som genom rektorns beslut behöver en tillfällig placering på annan plats inom huvudmannens organisation, som en disciplinär åtgärd för att säkerställa trygghet och studiero för övriga elever. Denna omplacering är tidsbegränsad till högst fyra veckor, vilket framgår av ovan.

I motionen lyfts Elevator, som är en akutskola för elever i årskurs 6-9 i Göteborg. Elevator ser till att eleven följer ett individuellt schema under sina 20 dagar på Elevator. Planering görs tillsammans med elevens lärare på hemskola, elevhälsoteam och personalen på akutskolan. När elevens tid på Elevator är över återvänder eleven till sin ordinarie skola där ytterligare stöd planeras i samarbete med skolan och elevhälsan för att främja elevens fortsatta utveckling.

Elever på Elevator kan också vara aktuella för olika insatser från socialtjänsten där samverkan med skolan i så fall sker inom ordinarie samverkansstrukturer.

Samverkan mellan socialtjänst och skola förebyggande insatser

För att förhindra och förebygga att ungdomar hamnar i kriminalitet, rekryteras till kriminella gäng eller börjar missbruka, och för att säkerställa att de har en fungerande skolgång, finns olika samverkansstrukturer mellan socialtjänst och skola. Några exempel är:

SSPF, som står för samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid, utvecklades för att upptäcka ungdomar mellan 12 och 18 år i risk att begå brott eller med en begynnande kriminalitet. SSPF arbetar för att tidigt fånga upp barn och ungdomar som behöver stöd. Oron kan handla om saker som svårigheter att koncentrera sig i skolan, hög frånvaro, aggressivt beteende, vänner som begår brott, att barnet eller ungdomen själv begått ett brott, vänner som använder droger, att barnet eller ungdomen använder droger eller brist på positiva fritidsaktiviteter. Grupperna består av representanter från skola, socialtjänst, polis och fritid. Samverkan sker både kring enskilda elever och även på gruppnivå.

Rätt kurva är en 3-årig pilotverksamhet i nordöstra Göteborg med syfte att i ett tidigt stadium hindra barn från att falla in i grov kriminalitet. Programmet fokuserar på barn som redan begått brott och riskerar en framtid som livsstilskriminella. Teamet består av representanter från polis och socialtjänst, men också samarbete mellan skola och fritidsverksamhet. Även andra aktörer kan förekomma. För att delta i programmet väljer polis och socialtjänst ut barn mellan 8 och 15 år som löper särskilt stor risk att rekryteras till brottslighet. Förutom det brottsliga beteendet tar man alltid hänsyn till sociala riskfaktorer. Eftersom deltagande i Rätt Kurva är frivilligt kan barnet och familjen som erbjuds en plats i programmet välja att tacka nej om de vill.

Skolsociala team är en förebyggande insats där anställda personer hos socialtjänsten finns på utvalda skolor för att tillsammans med personal på skolan uppmärksamma elever och dess familjer som är i behov av stöd. Arbetet ska bidra till att skapa goda förutsättningar för elevers utveckling och trygga uppväxtvillkor.

Förvaltningens bedömning

Nämnden ska ta ställning till motionsförslaget om att *Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra*

Motionärerna belyser ett angeläget område där det pågår ett samarbete mellan socialtjänst och skola för att förebygga negativa konsekvenser för barn och unga som benämns i motionen. Som ovan nämns bedömer förvaltningen genom dialog med grundskoleförvaltningen att alternativa undervisningslösningar utöver de som redan finns till förfogande inte är förenligt med rådande skollagstiftning. Därav bedömer förvaltningen utifrån detta att motionen avstyrks.

Dock är det betydelsefullt att fortsatt stärka och utveckla de samverkansformer som finns tillsammans med grundskolan för att fånga och nå de elever och dess familjer som är i behov av socialtjänstens stöd. Socialförvaltningen och grundskoleförvaltningen behöver som en del av detta arbete även undersöka hur befintliga skolformer kan, med gemensamma resurser, utvecklas. Förvaltningen ser att det kan finnas möjligheter inom gällande skollagstiftning att utveckla former för att möta barn i behov av extra resurser utifrån ett normbrytande beteende. Därtill finns incitament för att med gemensamma krafter möjliggöra för alla barn att tillgodogöra sig undervisning och fullfölja studier.

En fungerande skolgång är en markant skyddsfaktor för att de elever som omnämns ska kunna växa upp till fungerande samhällsmedborgare och kanske komma ur destruktiva miljöer, förhindra brott eller återfall i brott. Det är viktigt att skapa en balans mellan att ge elever med normbrytande beteende möjlighet att utvecklas, och att skydda skolmiljön för

alla elever. Vidare är det av vikt att fortsatt stärka det förebyggande arbetet som sker i samverkan med skolan vilket ligger väl i linje med ny socialtjänstlag.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Socialförvaltning Nordost

Fredrik Johansson
Förvaltningsdirektör

Alessandro Rezaei
Avdelningschef

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-12-18

Svar på remiss: Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

§ 268, N165-0738/24

Beslut

1. Socialnämnden Sydväst beslutar att avstyrka förslaget om att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.
2. Socialnämnden Sydväst översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden Sydväst förklarar paragrafen omedelbart justerat.

Sammanfattning av ärendet

Motionärerna föreslår att Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.

I samråd med grundskoleförvaltningen framkommer att ytterligare undervisningsalternativ än redan befintliga inte tillåts i enlighet med skollagstiftningen. Dock är det av vikt att fortsatt stärka och utveckla de samverkansformer som finns tillsammans med grundskolan för att fånga och nå de elever och dess familjer som är i behov av socialtjänstens stöd. I det arbetet finns också ett fokus på att stärka det tidiga och förebyggande arbetet så att dessa elever som utgör ett hot mot andra elever tidigt för stöd och hjälp. Det ligger också i linje med ny socialtjänstlag. Förvaltningen föreslår att motionen avstyrks.

Handlingar

Socialförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 22 oktober 2024.

Yrkande från M, D och KD med instämmande av L daterat den 16 december 2024.

Yrkanden

Lillemor Williamsson (D) yrkar å M, D och KD med instämmande av L:s vägnar att motionen tillstyrks enligt eget yrkande.

Ingrid Karlsson (S) yrkar å S, V, och MP:s vägnar att motionen avstyrks enligt förvaltningens förslag.

Ajsela Bruncevic (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag.

Utdrag ur protokoll

Sammanträdesdatum: 2024-12-18

Propositionsordning

Ordföranden ställer proposition på yrkandena och finner att förslaget från Ingrid Karlsson (S) och Ajsela Bruncevic (C) bifallits.

Reservation

Företrädarna för M, D och KD reserverar sig mot beslutet till förmån för eget yrkande.

Protokollsutdrag skickas till

Kommunstyrelsen

Dag för justering

2024-12-18

Vid protokollet

Sekreterare

Erika Holgersson

Ordförande

Alfred Ekman (S)

Justerande

Lena Olinder (M)

Yrkande
2024-12-16

Moderaterna, Demokraterna och Kristdemokraterna
med instämmande av Liberalerna

Ärende nr 17, Sammanträde 2024-12-18

Yrkande angående, Svar på motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Förslag till beslut:

1. Socialnämnd Sydväst tillstyrker motionen.
2. Förvaltningens tjänsteutlåtande, med vårt yrkande bilagt, översänds som nämndens yttrande till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnd Sydväst förklarar paragrafen omedelbart justerad.

Ärendet

Förvaltningens tjänsteutlåtande beskriver väl behovet av förebyggande insatser för att öka säkerheten i skolan så att inga elever skall känna sig otrygga och uppleva skolmiljön som osäker och utan arbetsro. I detta instämmer vi helt. Mer behöver göras eftersom det som nu görs uppenbarligen inte räcker. Men det tar tid innan det förebyggande ger resultat och vi måste också hantera nuet.

Det motionen belyser är, att det behövs åtgärder för att säkra undervisningsmiljön när det finns klassrum som i nuläget inte är trygga och det vi i dagsläget gör inte räcker. I tjänsteutlåtandet står att "ytterligare undervisningsalternativ än redan befintliga inte tillåts i enlighet med skollagstiftningen". Det motionen föreslår är "att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra". Det handlar om att hitta fler sätt än den nuvarande ordning vi har och givetvis utan att bryta mot lagen.

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2024-10-22

Diarienummer N165-0738/24

Handläggare

Theresa Härsjö

Telefon: 031-365 00 00

E-post: theresa.harsjo@socialsydvast.goteborg.se

Svar på motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan

Förslag till beslut

1. Socialnämnden Sydväst beslutar att avstyrka förslaget om att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.
2. Socialnämnden Sydväst översänder förvaltningens tjänsteutlåtande som eget yttrande till kommunstyrelsen.
3. Socialnämnden Sydväst förklarar paragrafen omedelbart justerat.

Sammanfattning

Socialnämnd Sydväst ska yttra sig över motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan. Grundskolenämnden, socialnämnd Nordost samt socialnämnd Sydväst har fått motionen för yttrande.

Motionärerna föreslår att Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.

I samråd med grundskoleförvaltningen framkommer att ytterligare undervisningsalternativ än redan befintliga inte tillåts i enlighet med skollagstiftningen. Dock är det av vikt att fortsatt stärka och utveckla de samverkansformer som finns tillsammans med grundskolan för att fånga och nå de elever och dess familjer som är i behov av socialtjänstens stöd. I det arbetet finns också ett fokus på att stärka det tidiga och förebyggande arbetet så att dessa elever som utgör ett hot mot andra elever tidigt för stöd och hjälp. Det ligger också i linje med ny socialtjänstlag

Förvaltningen föreslår därför utifrån ovan att motionen avstyrks.

Svaret ska skickas in till kommunstyrelsen senast 19 december.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Tidiga förebyggande och främjande insatser för barn och unga kan förhindra en negativ utveckling och bidra till mer jämlika livsvillkor. Ett aktivt förebyggande arbete med

fokus på tidiga insatser riktade till föräldrar och barn och unga, bedöms ge vinster ur såväl ett socialt som ekonomiskt perspektiv. Arbetet med tidiga och samordnade insatser är dock komplext och det kan ta tid innan resultat blir märkbart på en strukturell nivå.

I forskningsöversikt som Brottsförebyggande rådet gav ut 2017 framgår att brottslighet har stora kostnader, såväl materiella som emotionella. Ekonomiska beräkningar visar att samhällskostnaden för en gängkriminell person uppgår till cirka 23 miljoner kronor under en 15 års period. Även otrygghet bedöms ha höga kostnader för samhället, och det är känt idag att kriminella nätverk skapar otrygghet i framförallt de områden där de har sina utgångspunkter.

Det är därför av vikt ur ett längre och samhällsekonomiskt perspektiv att de elever som omnämns i motionen för det stöd och hjälp de behöver för att bryta en fortsatt negativ utveckling. I det arbetet är samverkan med skolan och socialtjänst en viktig förutsättning.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension

Bedömning ur social dimension

Att växa upp i ett utsatt eller särskilt utsatt område innebär sämre förutsättningar till goda livsvillkor jämfört med de barn och unga som inte gör det. Den sociala utsattheten i dessa områden är också en orsak och grogrund till att färre ungdomar går ut grundskolan med godkända betyg, vilket förvaltningen ser har en direkt koppling till ökad risk att hamna i kriminalitet och i en gängmiljö. En fungerande skolgång är enligt forskning en viktig grundläggande skyddsfaktor för att förebygga brottslighet. Det är därför av största vikt att förvaltningen samverkar med skolan och arbetar tillsammans med tidiga insatser kopplade till barn och ungdomars skolgång och utveckling.

Bedömning utifrån barnrättsperspektivet

Alla elever har rätt till en inkluderande utbildning som stödjer deras individuella utveckling och behov. Skapandet av alternativa undervisningslösningar för elever med utmanande beteenden måste göras med stor försiktighet och i enlighet med barnets bästa. Enligt artikel 3 i FN:s barnkonvention ska barnets bästa alltid vara vägledande i alla beslut som rör barnet. Enligt artikel 6 i barnkonventionen har alla barn rätt till liv, överlevnad och utveckling. Det innebär att varje barn, även de med utmanande beteenden, har rätt att växa och utvecklas i en trygg miljö som erbjuder möjlighet till att klara sin skolgång och social utveckling.

Genom att isolera elever från sina kamrater och den vanliga skolmiljön riskerar vi att förvärra deras känslor av utanförskap och skapa långsiktiga hinder för deras emotionella och sociala utveckling. Skolan är en viktig arena för inte bara lärande, utan också för att utveckla sociala färdigheter och bygga relationer. En inkluderande skolmiljö, där elever får stöd inom samma ram, stärker både deras möjlighet till att fullfölja skolan och emotionella tillväxt. Därför bör beslut om mer ingripande insatser alltid göras med försiktighet och beaktande av barnets rätt till en utvecklande och stödjande miljö, i enlighet med både artikel 3 och artikel 6 i barnkonventionen.

Samverkan

Information i förvaltningens samverkansgrupp (FSG) den 11 december 2024

Bilagor

1. Motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan.

Ärendet

Socialnämnd Sydväst ska yttra sig över motion av Jessica Blixt (D) och Martin Wannholt (D) om undervisning på annan plats för elever som utgör ett hot mot säkerheten för andra i skolan.

Svaret ska vara kommunstyrelsen tillhanda senast 19 december.

Beskrivning av ärendet

Motionärerna lyfter att antalet elever som begått grova brott, som sexualbrott eller misshandel, samt de med kopplingar till kriminella nätverk har ökat. Motionärerna menar att dessa elever besitter ett betydande våldskapital, vilket innebär att andra elever, personal och rektor utsätts för kränkning, hot och våld, antingen direkt eller via ombud.

Vidare menar motionärerna att nuvarande hantering av dessa elever, där de antingen stängs av under några dagar eller vistas på Elevator i upp till 20 dagar, är verkningslös och resulterar i kostsamma temporära lösningar för skolorna.

Därför föreslår motionärerna att en ny hanteringsordning utreds där säkerhet och trygghet säkerställs genom att de elever som utgör ett hot mot andra inte vistas i skolmiljön. Den utredning som föreslås behöver bland annat omfatta en redovisning av alternativa lösningar för skolorundervisning och stöd för dessa elever.

Mot bakgrund av detta föreslår motionärerna att *Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra.*

Utgångspunkter

Förvaltningen har i dialog med grundskoleförvaltningen gått igenom de lagliga förutsättningar och befintliga utgångspunkter och strukturer som finns att förhålla sig till gällande möjligheter till alternativa undervisningslösningar för de elever som omnämns i motionen. Nedan lyfts de aspekterna:

Omplacering enligt skollagen

Skollagen (2010:800) utgör grunden för alla beslut som rör barn och elever eftersom den fungerar som en skyddslagstiftning som garanterar deras rätt till utbildning. I det femte kapitlet av skollagen redovisas de disciplinära åtgärder som kan vidtas om elever stör ordningen i skolan eller hotar andra elevers trygghet och studiero. Enligt lagen är det inte tillåtet att vidta några åtgärder utöver de som specificeras eftersom listan över disciplinära åtgärder är uttömmande.

Utrymmet i skollagen för att fatta beslut om att stänga av elev från undervisning eller tvångsplacera är litet och tillämpningen ska vara restriktiv, enligt förarbetena. Vidare bör noteras att 5 kap. skollagen anger en uttömmande lista på de disciplinära åtgärder som står till buds.

Tillfällig omplacering

Om en elev vid upprepade tillfällen stör ordningen, beter sig olämpligt eller begår en allvarligare förseelse ska rektorn säkerställa att ärendet utreds och utifrån detta, vidta åtgärder enligt 5 kap. 9 § skollagen. Om dessa åtgärder inte är tillräckliga eller om det på

annat sätt är nödvändigt med hänsyn till de andra elevernas trygghet och studiero, får rektorn besluta att eleven ska tillfälligt omplaceras till en annan undervisningsgrupp eller undervisas på en annan plats inom samma skolenhet, enligt 5 kap. 12 §. Omplaceringen får inte vara längre än fyra veckor. Vårdnadshavaren ska informeras om rektorns beslut. Den som beslutar om omplaceringen ska även dokumentera det.

Enligt 5 kap. 12 § andra stycket kan ett beslut om omplacering innebära att en elev får enskild undervisning eller undervisning i en särskild grupp även om de specifika förutsättningarna för sådan undervisning i 3 kap. inte är uppfyllda. Detta gäller även vid en tillfällig omplacering till en annan skola.

Tillfällig omplacering utanför den egna skolenheten

Om en tillfällig omplacering inom elevens ordinarie skola inte har gett önskat resultat eller inte är möjlig, kan rektorn besluta om en tillfällig placering på annan skolenhet eller på en annan plats inom huvudmannens organisation. Rektorn på den mottagande skolan måste godkänna beslutet och vårdnadshavarna informeras innan flytten sker. Enligt 5 kap. 13 § i skollagen får en sådan placering inte pågå längre än fyra veckor.

Placering vid en skolenhet

För en permanent omplacering till en annan skola utan tidsbegränsning kan elever i grundskolan flyttas till en annan skola för att garantera trygghet och studiero för övriga elever. Detta regleras i 5 kap. 21 § skollagen samt i 10 kap. 30–31 §§. Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 2006/07:69 s. 13) kan en elev flyttas om elevens beteende och handlingar påverkar andra elevers trygghet och studiero negativt. Exempel på sådana situationer är när en elev kränker eller utövar våld mot andra eller när det är nödvändigt att bryta upp destruktiva kamratgrupper.

Vid beslut om permanent omplacering är det avgörande att andra, mindre ingripande åtgärder har prövats och inte bedömts tillräckliga för att skapa trygghet. Tillämpningen av denna bestämmelse är restriktiv eftersom en permanent omplacering är en ingripande åtgärd som påverkar elevens skolgång i hög grad. Eftersom permanent omplacering endast ska tillämpas restriktivt, finns det inga uppgifter om att denna lag har använts i Göteborgs stad.

Avstängningar

Avstängningar görs restriktivt enligt skollagen (5 kap.) eftersom alla elever har rätt till utbildning. Syftet med avstängning är inte bestraffning, utan att åtgärda ett beteende och förbättra skolmiljön för alla elever.

Arbetsmiljölagen

Arbetsmiljölagen kan inte användas som grund för att omplacera en elev. Enligt Skolinspektionen och Justiteombudsmannen har skolledningen ansvar för arbetsmiljön men får inte bryta mot andra lagar. Eftersom skollagen särskilt reglerar omplacering av elever, kan arbetsmiljösäl inte åberopas för detta beslut (Skolinspektionen 2017-03-20, dnr 41-2016:8994).

Socialtjänstlagen

Om oro finns för de elever som omnämns i motionen har grundskolan anmälningsplikt till socialtjänsten (14 kap 1§ SoL). Utifrån inkommen orosanmälan görs en bedömning av om en utredning ska inledas (11 kap SoL). Vid en utredning görs en bedömning utifrån barnets skydd och familjens behov av stöd där olika insatser kan bli aktuellt utifrån individens och familjens behov. Utgångspunkten i socialtjänstens arbete är frivilligt mottagande av stöd och hjälp om behov finns.

Tvångslagstiftning LVU (lagen om särskilda bestämmelser av vård av unga) är en lagstiftning som endast används i de fall samtycke till nödvändig vård inte medges och det genom fysisk eller psykisk misshandel, otillbörligt utnyttjande, brister i omsorgen eller något annat förhållande i hemmet finns en påtaglig risk för den unges hälsa och utveckling skadas eller om den unge utsätter sin hälsa eller utveckling för en påtaglig risk att skadas genom missbruk av beroendeframkallande medel, brottslig verksamhet eller något annat socialt nedbrytande beteende (LVU 1§, 2§ och 3§).

Vid de fall där behov av en placering utanför hemmet bedömts nödvändig (enligt SoL eller LVU) innebär det ofta ett skolbyte för det berörda barnet. För skolbyte i samband med placeringar utanför hemmet, finns särskilda rutiner och metodstöd. I de fall ett barn placeras på SiS går barnet i skolan på SiS under den tiden barnet är placerat där.

I juli 2025 träder en ny socialtjänstlag i kraft. Den nya socialtjänstlagen stärker bland annat socialtjänstens ansvar för det tidiga och förbyggande arbetet samt tydliggör vikten av att samverka med berörda aktörer, såsom skolan, ska ske utifrån barnets bästa.

Om akutskola som grundskoleförvaltningen tillhandhåller

Enligt 2 § förordning (2023:117) är en akutskola en organisatorisk lösning kopplad till en skolenhet för att erbjuda tillfällig undervisning utanför elevens ordinarie skola enligt 5 kap. 13 § skollagen. Syftet med akutskolan är att ta emot elever som genom rektorns beslut behöver en tillfällig placering på annan plats inom huvudmannens organisation, som en disciplinär åtgärd för att säkerställa trygghet och studiero för övriga elever. Denna omplacering är tidsbegränsad till högst fyra veckor, vilket framgår av ovan.

I motionen lyfts Elevator, som är en akutskola för elever i årskurs 6-9 i Göteborg. Elevator ser till att eleven följer ett individuellt schema under sina 20 dagar på Elevator. Planering görs tillsammans med elevens lärare på hemskola, elevhälsoteam och personalen på akutskolan. När elevens tid på Elevator är över återvänder eleven till sin ordinarie skola där ytterligare stöd planeras i samarbete med skolan och elevhälsan för att främja elevens fortsatta utveckling.

Elever på Elevator kan också vara aktuella för olika insatser från socialtjänsten där samverkan med skolan i så fall sker inom ordinarie samverkansstrukturer.

Samverkan mellan socialtjänst och skola förebyggande insatser

För att förhindra och förebygga att ungdomar hamnar i kriminalitet, rekryteras till kriminella gäng eller börjar missbruka, och för att säkerställa att de har en fungerande skolgång, finns olika samverkansstrukturer mellan socialtjänst och skola. Exempel på det är:

SSPF, som står för samverkan mellan skola, socialtjänst, polis och fritid, utvecklades för att upptäcka ungdomar mellan 12 och 18 år i risk att begå brott eller med en begynnande kriminalitet. SSPF arbetar för att tidigt fånga upp barn och ungdomar som behöver stöd. Oron kan handla om saker som svårigheter att koncentrera sig i skolan, hög frånvaro, aggressivt beteende, vänner som begår brott, att barnet eller ungdomen själv begått ett brott, vänner som använder droger, att barnet eller ungdomen använder droger eller brist på positiva fritidsaktiviteter. Grupperna består av representanter från skola, socialtjänst, polis och fritid. Samverkan sker både kring enskilda elever och även på gruppnivå.

Skolsociala team är en förebyggande insats där anställda personer hos socialtjänsten finns på utvalda skolor för att tillsammans med personal på skolan uppmärksamma elever och dess familjer som är i behov av stöd. Arbetet ska bidra till att skapa goda förutsättningar för elevers utveckling och trygga uppväxtvillkor.

Förvaltningens bedömning

Nämnden ska ta ställning till motionsförslaget om att *Grundskolenämnden får i uppdrag att, i samverkan med socialtjänsten och rättsvårdande myndigheter, att utreda och föreslå alternativa undervisningslösningar för elever som inte kan vistas i en vanlig skolmiljö på grund av att de utgör ett hot mot säkerheten för andra*

Motionärerna belyser ett angeläget område där det pågår ett samarbete mellan socialtjänst och skola för att förebygga negativa konsekvenser för barn och unga som benämns i motionen. Som ovan nämns bedömer förvaltningen genom dialog med grundskoleförvaltningen att alternativa undervisningslösningar utöver de som redan finns till förfogande inte är förenligt med rådande skollagstiftning.

Dock är det av vikt att fortsatt stärka och utveckla de samverkansformer som finns tillsammans med grundskolan för att fånga och nå de elever och dess familjer som är i behov av socialtjänstens stöd. Därav bedömer förvaltningen utifrån ovan att motionen avstyrks.

En fungerande skolgång är en av de viktigaste skyddsfaktorerna för att de elever som omnämns ska kunna växa upp till fungerande samhällsmedborgare och kanske komma ur destruktiva miljöer, förhindra brott eller återfall i brott. Det är viktigt att skapa en balans mellan att ge elever med normbrytande beteende möjlighet att utvecklas och att skydda skolmiljön för alla elever. Det är också viktigt att fortsatt stärka det förebyggande arbetet som sker i samverkan med skolan vilket ligger väl i linje med ny socialtjänstlag.

Beslutet ska skickas till:

Kommunstyrelsen

Danne Larsson

Avdelningschef

Annika Ljungh

Förvaltningsdirektör